

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co víte o novém soukromém právu? Obecná část návrhu Občanského zákoníku

Sérii článků přibližujících návrh Občanského zákoníku otevíráme jeho obecnou částí – předmětem úpravy a fyzickými osobami. Vycházíme z našich starších publikací k tématu i oficiálních zdrojů ministerstva. Už nyní můžete na diskuzi facebookové stránky epravo.cz sdílet své názory. Jak už Karel Eliáš, hlavní autor návrh, zmiňoval dříve, zákoník je veden snahou o změnu paradigmat. O posun od sociálního inženýrství k respektu k lidské osobě. Návrh tedy klade důraz na autonomii vůle, soukromoprávní reflexi svobody s odpovědností za své činy a rozhodnou snahu o ochranu vlastní osoby.

Souhrn nejdůležitějších změn obecné části:

- krajní **limity**, přes které autonomní vůle nemůže zajít: veřejný pořádek, dobré mravy
- presumpce a ochrana **dobré víry**: v soukromoprávním styku se každý musí chovat poctivě, zákaz zneužití práva (který doposud chyběl)
- **fyzické osoby** se dočkají posílení ochrany osobnostních práv; při zásahu do jejich integrity dochází k obrácení stávajícího modelu, přednost bude mít zadostiučinění poskytované v penězích; reflexe mezinárodních úmluv (například osoby zdravotně postižené (př. Alzheimerovou chorobou) budou moci sepsat takzvané předběžné prohlášení o tom, kdo má obstarat záležitosti až budou ve stavu, kdy se o sebe nebudou moci postarat)
- **zastoupení** osob: pokud jde o zastoupení zákonné, smysl nové úpravy je v ochraně zastoupeného; u smluvního záleží na ujednání dvou svéprávných lidí a důraz je kladen na ochranu třetí osoby
- u **věcí** se návrh do jisté míry vrací s reflexí do právních úprav angloamerických, pojímá věc jako široký pojem; jsou to předměty hmotné i nehmotné, se kterými se dá obchodovat; osnova se vrací k zásadě „superficies solo cedit“
- návrh jde cestou maximální ochrany toho, na čem se strany svobodně dohodly; zásada, že **projev soukromé vůle je spíše platný než neplatný**

Obecná část OZ podrobněji - předmět úpravy, fyzické osoby

První část návrhu upravuje následující tematické okruhy: Předmět úpravy; Osoby; Právní zastoupení; Věci a jejich rozdělení; Právní skutečnosti a Podnikání.

Soukromé právo zahrnuje práva a povinnosti vznikající ze vzájemného styku osob sobě si rovných a z jejich vůle (§ 1). Hlavním zdrojem soukromého práva tedy není zákon, ale svobodná vůle odrážející se zejména ve smlouvě. Občanský zákoník otevírá co nejširší rámec svobodné iniciativě jednotlivce a jeho právu uspořádat si soukromý život podle svého a usilovat o „vlastní štěstí“. Většina ustanovení je dispozitivních. Vůle stran je obecně omezena hledisky dobrých mravů, veřejného pořádku a postavení osob. Někteří teoretici vidí nelibě striktní rozdělení práva soukromého od veřejného. Návrh stanoví, že se obě oblasti právního řádu prolínají (soukromé právo se publicizuje, veřejné privatizuje). Přesto zůstávají zásadně odděleny: jejich *uplatňování sleduje různý účel* (§ 1). Při

rozhodování podle veřejného práva je podstatný veřejný zájem, v soukromém právu je podstatný soukromý zájem. Soukromé právo se tedy týká styku soukromníků, veřejné právo styku jednotlivce s orgány veřejné moci.

Obecné zásady soukromého práva jsou upraveny mezi §2 a §8. Za nejvýznamnější považují autoři: chovat se poctivě (v souladu s dobrými mravy), nikomu bezdůvodně neškodit a dát každému, co mu patří. S tím souvisí ochrana dobré víry, která se u každého předpokládá (nedostatek dobré víry musí být dokázán). V soukromém styku má každý právo očekávat od jiných, že se budou chovat jako normální lidé. Podstatné je hledisko běžné opatrnosti, nikoli přehnané úzkostlivosti (výjimky pro speciální povolání či „stavy“). *Zásady soukromého práva navazují na ústavní principy* (§ 2 odst. 1) a sledují důraz na hodnotové hledisko, které má přednost před hlediskem formálním. *Výklad a použití právního předpisu nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění* (§ 2 odst. 3). §9 ještě stanoví, že *Občanský zákoník vytváří obecný základ soukromého práva*. Výklad situací neupravených v Občanském zákoníku se *posoudí podle analogie* (§ 10 odst. 1). Ve zcela výjimečných případech by měl soudce rozhodnout podle zásad spravedlnosti.

K ochraně soukromých práv je povolán především soud (§ 12). Výjimkou je případ svépomoci. Při bezprostředním zásahu do práva se lze *bránit způsobem, který se jeví přiměřený situaci* (§ 14). Občanský zákoník doplňuje stávající úpravu o některá dílčí pravidla, např. *ohledně předvídatelnosti rozhodnutí v jeho věci* (§ 13).

U osob se setkáváme s lehce odlišnou terminologií. Osoby jsou fyzické a právnické. *Každý, kdo je osobou, je způsobilý mít soukromá práva a povinnosti, má právní osobnost. Svěprávná je osoba, která je s to nabývat pro sebe soukromá práva a povinnosti z vlastní vůle* (§ 15). U fyzických osob se stanoví následující: *Člověk má právní osobnost po celý svůj život* (§ 15, 16). *Náleží mu vrozená práva seznatelná samotným rozumem a citem; tato práva jsou nezczizitelná a nelze se jich vzdát* (§ 19). Zletilost je upravena obdobně, nově se navrhuje umožnit nabytí svěprávnosti také emancipací, je-li nezletilý schopen sám se živit a obstarávat si své záležitosti. *Nezletilý tedy může ze své vůle dosáhnout přiznání svěprávnosti, je-li to v jeho zájmu* (§ 37).

Dalším tématem bude úprava právnických osob (včetně zastoupení a úpravy podnikatelů) z obecné části, a rodinné právo.

Zdrojem jsou odborné konference a materiály ministerstva spravedlnosti >>> [zde](#)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro](#)

[aerolinky ze třetích zemí](#)

- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)